

קורס מבוא במיומנויות בין אישיות – תשע"ט

Interpersonal Skills Introduction

מספר הקורס: סמסטר ב' : 290.1013

מרצה : דר' אנואר ח'טיב

ימי הקורס : סמסטר ב' יום ג' בין השעות : 14:00 עד 16:00.

כתובת מייל : dr.anwar.kh@gmail.com

סוג הקורס : חובה (2 שעות בסמס' ב')

אובלוסיית יעד : סטודנטים שנה א'

שעות קבלה : סמסטר ב' - יום ג' בין השעו 13:00 עד 14:00 בתאום מראש עם המרצה.

א. רקע:

"מקצועיות בתחום זה איננה קלה להשגחה והיא נכנית על מה שיש לנו כבני אדם, מהמטען האנושי הייחודי שכל אחד מביא אתו, אך אין די בכך, הלאידה, התיאוריות, דופי הידע והמיומנויות הן שמצבות את "הזמח" שהבאנו אתנו, את הזמח שהוא אנחנו ומאפשרות לו לזמח ולהפוך לזעץ ולהזיז אוד וצוד צנפיט. אט נניח שמקצועיות בסיצוד היא רק הידע והתיאוריות ונלנח את הזמח שבפניט, הצעץ שלנו יישאר חלול, ואט נכיר בכך שהכול נמצא בתוכנו ואת הכול אנו יודעים הזמח שלנו לא יהפוך לזעץ ולא יזכא צנפיט חדשים".

ב. מטרת הקורס:

קורס זה ראשון ממקבץ קורסים וסדנאות שילוו את הסטודנט/ת לאורך כל תהליך הכשרתו המקצועית בחוג לסייעוד, על מנת לפתח יכולת לניהול אינטראקציה תרפויטית (יחסי גומלין טיפוליים) עם מטופלים ו/או בני משפחותיהם מתרבויות שונות. תהליכי ההתערבות בתחום הטיפול דורשים מאיש המקצוע ניהול אינטראקציה טיפולית המיישמת מיומנויות אבחון והתערבות בו זמנית. מיומנויות אלה דרושות ליצירת קשר מקצועי שמטרתו לסייע לאדם החולה להחלים תוך לווי, תמיכה ויעוץ. מטרת הקורס: לימוד ויישום תהליך התערבות ומטרותיו בכל שלב והמיומנויות הנדרשות לצורך השגת המטרות שהוצבו, תוך ביסוס הפרקטיקה על חומר תיאורטי ומחקרי. בנוסף, לימוד ויישום ערכים ועקרונות עליהם מושתתת תפיסת העולם הטיפולית בסייעוד. הכרה ולימוד של "העצמי" כגון פיתוח הכרה ומודעות לשפת הגוף, תפיסות האישיות, ליכולות, לכוחות, לקשיים, לתגובות האישיות של איש המקצוע כלפי המטופל ו/או בני משפחה במפגש איתם.

ג. תוצרי למידה

1. לזהות, להגדיר וליישם אינטראקציה טיפולית עם טופלים ו/או בני משפחותיהם.
2. לנהל ראיון
3. להגדיר את תהליך ההתערבות, שלביו, מטרותיו והמיומנויות הדרושות בכל שלב.
4. לזהות וליישם עקרונות הדרושים ליצירת קשר טיפולי.
5. להציג את תהליך התפתחות הקשר, הדגשים שונים בקשר המקצועי במהלך תהליך ההתערבות
6. לזהות סוגיות שעלולות לערער את התהליך וקשר טיפולי וכיצד לאחותן
7. לתכנן את סיום תהליך התערבות ולעבד את התהליך עם המטופל
8. ליישם תהליך של למידה רפלקטיבית המכוון להכרה ולימוד תגובותיהם ביחס למרואיינים ולפעול לשיפורן
9. להעביר ולקבל משוב
10. לזהות מצבי לחץ, משבר וצמיחה במצבי חולי או נכות.
11. להסביר תופעות /התנהגויות הקשורים למצבי לחץ, משבר וצמיחה במצבי חולי.
12. להעניק התערבויות בסיסיות במצבי לחץ ומשבר במצבי חולי או נכות

ד. נושאי הקורס:

1. תפיסת עולם שמנחה את גישתו של מקצוע הסייעוד ביחס לאדם החולה ויישומה הלכה למעשה באינטראקציה טיפולית.
2. אינטראקציה טיפולית (תקשורת יעילה): הגדרה ומאפיינים.
3. תהליך ההתערבות הטיפולית הגדרה, מלות מפתח, שלבים, מטרות ומיומנויות בכל שלב.
4. ראיון בסייעוד, שלבים, מיומנויות ועקרונות.
5. קשר מקצועי - מערכת יחסים עם המתמודד: יצירת הקשר, חיזוקו והעמקתו, הדגשים בקשר ומטרותיו.
6. מסגרת טיפולית
7. חמלה בטיפול
8. מרחבי הכלה - יחסי מיכל מוכל באינטראקציה טיפולית.
9. התנגדות בתהליכי התערבות
10. יחסי העברה והעברת נגדית בין המטפל לבין המטופל
11. משוב-Feed-back: הגדרה, מטרות ועקרונות במתן משוב.
12. סיום תהליך ההתערבות וקשר עם מטופל: סיבות, תהליך, שחבים, ביטויים והתערבות..
13. מצבי חולי כמצבי לחץ/משבר/אובדן או/ו צמיחה.

ה. דרכי ההוראה:

ההוראה תכלול בעיקר הרצאות תיאורטיות, הדגמות באמצעים שונים ודיונים בכתה.

ה. חובות והערכת הסטודנט :

1. השתתפות ונוכחות סדירה בשיעורים - חובה. תקנון האוניברסיטה מחייב הגעה לכל השיעורים, פרט להיעדרות של עד 20% מהשיעורים.
2. הסטודנטים אחראים על הקריאה העצמאית של כל החומרים הביבליוגרפים. הקריאה העצמאית חשובה למידת התרומה והמעורבות בדיונים בכיתה.
3. מבחן – סוף סמסטר ב' (100% מהציון). המבחן יתבסס על חומר הקריאה המסומן ב-*

(חובה) ועל חומר ההרצאות.

רשימת מקורות ביבליוגרפים חובה:

1. רוזנהיים, א. (1990). *אדם נפגש עם עצמו*. שוקן: תל-אביב.
2. בריל, מ. ונחמני, נ. (2014) מקומה של חמלה בטיפול. גריאטריה וגרונטולוגיה, מא(1), 51-64.
3. Engel, G. (1977). The need for a new medical model: A challenge for biomedicine. *Science*, 4286 (196), pp. 129-136.

רשימת מקורות מומלצים לפי נושאי הקורס

נושאים 1 + 2 : תפיסת העולם הוליסטית. השפעתם של ערכים, אמונות תפיסות במפגש הבינאישי

- Dyer, A. R. (2011). The need for a new "New medical model": A bio-psychosocial-spiritual model. *Southern Medical Journal*, 104(4), pp. 297-298.
- Levinson, W., Lesser, C. S. & Epstein, R. M. (2010). Developing physician communication skills for patient-centered care. *Health Affairs*, 29(7), 1310-1318.
- Mechanic, D., & Meyer, S. (2000). Concepts of trust among patients with serious illness. *Journal of social Science & Medicine*, 51, 657-668.
- *Williams, C. L. (2008). *Therapeutic Interaction in Nursing* (2nd Ed). Sudbury, Massachusetts: Jones & Bartlett Publishers, Inc. Section 1: Therapeutic use of self: understanding ourselves and our relationships, using self-promote health: pp. 3-25.

נושאים 3 + 4: אינטראקציה תרפויטית: הגדרה, עקרונות ומיומנויות, תהליך ההתערבות: שלבים, מטרות ומיומנויות.

- *גודר, ל. (2007). אמפתיה, אכפתיות והאתיקה הפסיכואנליטית. שיחות, כ"א (3). 304-309.
- *קיסמנט, פ. (1988). *ללמוד מן המטופל*. תל-אביב: דביר. פרק 4 – צורות תקשורת אינטראקטיביות.

*בריל, מ. ונחמני, נ. (2014) מקומה של חמלה בטיפול. גריאטריה וגרונטולוגיה, מא(1), 64-51.

Perez-Bret, E., Altisent, R., and Rocafort, J. (2016). Definition of compassion in * healthcare: a systematic literature review. *International Journal of Palliative Nursing*, Vol 22,(12):599-606

*Macllister, M., Matarasso, B., Dixon, B., & Shepperd, C. (2004). Conversation starters: Re- examining and reconstructing first encounters with therapeutic relationship. *Journal of Psychiatric Mental Health Nursing*, 11, 575-582.

*Elson, M. (2001). Silence, its use and abuse: A view from self-psychology. *Clinical Social Work Journal*, 29, 351-360.

*Pierson, W. (1998). Reflection and nursing education. *Journal of Advanced Nursing*, 27, 165-170.

*Williams, C. L. (2008). *Therapeutic Interaction in Nursing*. (2nd Ed). Sudbury, Massachusetts: Jones & Bartlett Publishers, Inc. Section 2: Interacting with others: The process of helping, communication strategies, cross-cultural communication: pp. 29-69.

נושא 5: מערכת יחסים טיפולית (קשר מקצועי): הגדרה, חשיבותה של מערכת היחסים בתהליכי התערבות טיפולית.

*כדר, א. (2001). ברית טיפולית ויחסים טיפוליים בעבודה פרטנית. *נפש: רבעון לפסיכולוגיה, לטיפול, לטיפוח רגשי ולחינוך יצירתי*, 6, 79-72.

*Hepworth, D. H., Rooney, R. H., & Larsen, J. A. (1997). *Direct social work practice*. Chicago, ILL: The Dorsey Press. Ch. 5: Relationship-building skills: Communicating with empathy and authenticity, (pp. 94-146).

*Marziali, E. & Alexander, L. (1991). The power of the therapeutic relationship. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61 (3), 383-391.

*Peternelj-Taylor, C., & Yonge, O. (2003). Exploring boundaries in the nurse-client relationship: professional roles and responsibilities. *Perspectives in Psychiatric Care*, 39(2), 55-73.

נושא 6: התערבות תמיכתית: מטרות, עקרונות ומיומנויות.

*Hainse, J. (1975). *Skills and methods*. London: Constable. Ch 5: pp58 - Ch. 6, 7 & 8: pp. 73-128.

*Novalis P, Rojcewicz S, Peele R. (1993). *Clinical manual of supportive psychotherapy*, APA Press, pp. 111-125, pp. 129-156.

Winston, A., Rosenthal, R.N., & Pinsker, H. (2004). Introduction to supportive psychotherapy. Washington, DC: American Psychiatric Publishing.

נושא 7: שיבושים בקשר: התנגדות בטיפול, תגובות העברה והעברה נגדית, גורמים, ביטויים והתמודדות.

*ברמן, ע. (1986). העברה-העברה נגדית כתהליך בין אישי כולל. שיחות, 1(1), 6-15.

*O'Kelly, G. (1998). Countertransference in the nurse-patient relationship: A review of the literature. *Journal of Advanced Nursing*, 28(2), 391-397.

נושא 8: מרחבי הכלה ויחסי מיכל מוכל.

*ברונסקי, ע. (2004). על התפתחות היכולת להכלה. (www.amibronsky.com/ArticleInner).

*קיסמנט, פ. (1988). ללמוד מן המטופל. תל-אביב: דביר. פרק 6 – דינמיות מפתח של הכלה.

*רויטמן, מ. (1989). הזדהות השלכתית – מפתח להבנת תהליכים בין אישיים וקבוצתיים. שיחות, 2(ג) עמי' (חובה)

Hamilton, N. G. (1990). The containing function and the analyst's projective identification. *International Journal of Psychoanalysis*, 71, 445-453

נושא 9: המשמעויות של מצבי חולי/נכות עבור המטופל ו/או בני משפחתו: לחץ, משבר, אובדן אבל, ביטויים, שלבים והתמודדות.

רובין, ש., מלקינסון, ר., וויסטום, א. (2016). הפנים הרבות של האובדן והשכול, תיאוריה וטיפול. אוניברסיטת חיפה, פרדס.

נבון, ש., פייגין, ר., דרורי, מ. (2001). סלילת דרך- התמודדות משפחתית עם מחלה ונכות, מודלים טיפוליים. תל-אביב, רמות.

*גרנות, ת. (1985). אבדן – השפעותיו והתמודדות עמו. משרד הביטחון.

*Hatfield, A. (1997). Working collaboratively with families. *Social Work in Health Care*, 25(3), 77-85.

Hendricks, J.E. (2003). *Crisis Intervention*. Springfield, IL: Charles, C. Thomas.

*Kleinman, A., & Seeman, D. (2000). Personal experience of illness. In G. L. Albrecht, R. Fitzpatrick, & S. C. Scrimshaw (Eds.), *Handbook of social studies in health and medicine* (pp.230-242). London: Sage.

Gilbert, K. R. (1996). 'We've had the same loss, why don't we have the same grief?' Loss and differential grief in families, *Death Studies*, 20, 269-283.

Ricketts, T. (1995). Grief: A cognitive-behavioral perspective. *British Journal of Nursing*, 4, 20002-20008.

נושא 10: סיום ופרידה: גורמים, ביטויים והתערבות.

*רובינשטיין, ג. (1993). יישום מודל עיבוד האבל של קובלר-רוס לפרידה מהפונה: מכשול להערכת תוצאות התערבות, *חברה ורווחה*, יג' (2), 107-116.

Brill, M. & Nahamani, N. (1993). Clients responses to separation from Social Work Trainers. *Journal of Teaching in Social Work*, 7(2), 97-111.